

פרשת ויגש

פרק מד

יח. ויגש אליו יהודה..... ויהודה התקרב אל יוסף
 ויאמר..... וכך הוא אמר
 בי אדני..... בבקשה אדני
 ידבר נא עבדיך..... אני עבדך מבקש לדבר
 דבר באזני אדני..... דברים שיכנסו באזני אדוני
 ואל יחר אפך בעבדיך..... ואל תכעם עלי העבד שלך
 כי כמודך בפרעה..... כי באמת אתה חשוב בעיני כמו פרעה.

· ויגש אליו יהודה - כשראו האחים שבנימין נתפס, מרוב יאוש משכו ידיהם מהענין, ורק יהודה החליט למסר נפשו כדי להצילו, שהרי הוא ערב עליו (ומתברר שחששו של יעקב היה מוצדק). מסופר במדרש שיהודה כעס מאד על יוסף והראו זה לזה את גבורתם. יהודה שאג בקול גדול ומכח זה נשברו שניהם של 300 מגדולי מצרים שהיו שם, ונהפכו פניהם. ואפילו פרעה נפל מכסאו. כמו כן נחרבו שתי הערים פיתום ורעמסס. כשיהודה היה כועס, נעמדה שערה שהיתה כנגד לבו, והזדקרה כחרב, והיה גורס נחשת בשניו. יוסף מצידו גם הראה גבורתו כשנתן מכה ברגלו לעמוד שיש ופורר אותו לחצץ. הוא גם רמו למנשה, ומנשה קפץ וכל הארמון רעד. יהודה לקח בידו הימנית סלע גדול שהיה מונח שם בארמון וזרקו לשמים, וכשנפל הסלע, תפס אותו בידו השמאלית והטיח אותו בארץ והתפורר. יוסף אמר למנשה לעשות עם הסלע השני שהיה שם, בדיוק מה שעשה יהודה. יהודה בא לשלף את חרבו אך לא הצליח והבין שמהשמים מונעים ממנו זאת, ולכן התחיל לדבר בטובות.

וואל יחר אפך בעבדיך - מזה שאומר לו שלא יכעס, אנו מבינים שדבר עמו דבורים קשים. ונשאלת השאלה: הרי יהודה עצמו הציע שכל האחים יהיו עבדים, ואם כן ודאי שצריך להסכים שרק בנימין יהיה עבד, ומה יש עוד לכעוס? תשובה: זה שבנימין ישאר לבדו

במצרים, נחשב אצל יהודה לעונש יותר קשה, כי כדי לשמור עליו הוא מעדיף להשאר במצרים ולהיות עמו עבד. ולכן מבקש לפחות להתחלף עם בנימין.

· **כי כמוך כפרעה** – לפי הפשט, למרות שאני מדבר קשות, דע שאני לא מזלזל בך ח"ו, אלא אתה חשוב בעיני כמו פרעה. חוץ מהפשט רש"י מביא עוד שלשה מדרשים:

- (1) בגלל שלקחת את בנימין סופך ללקות בצרעת כמו שלקה פרעה כשלקח את שרה זקנתי.
- (2) אתה שקרן כמו פרעה (שהיה ידוע בשקריו), שהרי הבטחת שלא תעשה לבנימין כלום.
- (3) אם תקניטני, אהרג אותך ביחד עם פרעה, ולא אניח חרבי עד שאמלא מצרים הרוגים, כמו שעשינו בשכם.

יט. **אדני שאל את עבדיו**..... **אדוני שאל את העבדים שלו**
לאמר..... **וכך שאלת**
היש לכם אב או אח..... **האם יש לכם אבא או אח.**

אדני שאל את עבדיו - שאלה: מדוע יהודה צריך להזכיר את כל מה שהיה, וכי יוסף אינו זוכר זאת? **תשובה**: מילים אלו הם בעצם הדיבור הקשה שדבר יהודה: הוא טען ליוסף, זה ששאלת אותנו אם יש לנו אב או אח, מוכיח שמהתחלה התפונת להעליל עלינו. כי מדוע שאלת זאת, וכי רצית להשתדך עמנו? וכי בקשנו להתחתן עם בנתך, או אתה רצית לקחת אחותנו? ברור שלא. ולכן מובן שהשאלות היו בשביל העלילה.

כ. **ונאמר אל אדני**..... **ואמרנו אל אדוני**
יש לנו אב זקן..... **יש לנו אבא זקן**
וילד זקנים..... **וילד שנולד לו לעת זקנתו**
קטן..... **והוא הכי קטן מכל האחים**
ואחיו מת..... **ואח שלו יוסף מת**
וייתר הוא לברו לאמו..... **ורק הוא לבד נשאר מהאמא שלו**
ואביו אהבו..... **ואבא שלו אהב אותו.**

ונאמר אל אדני - כלומר, אפילו שחשדנו שכוונתך להעליל עלינו, בכל זאת ענינו לך תשובות נכונות ולא הסתרנו דבר.

ואַחֲיוּ מֵת - עד עכשיו האחים תמיד אמרו על יוסף "איננו", כי לא רצו לשקר ולהגיד שהוא מת. אבל עכשיו יהודה שקר ואמר שהוא מת, כי פחד להגיד שיוסף בחיים, שמא יוסף יבקש להביא גם אותו...

כא. וַתֹּאמֶר אֶל עֶבְדֶיךָ ..... וְאָמַרְתְּ אֶל הָעֲבָדִים שְׁלֶךְ
הוֹרְדֵהוּ אֵלַי ..... תוֹרִידוֹ אוֹתוֹ אֵלַי
וְאֲשִׁימָה עֵינַי עָלָיו ■ ..... וְאֲנִי רַק רוצה לראות אותו.

ואַשְׁימָה עֵינַי עָלָיו - גם זה דיבור קשה של יהודה: הרי אמרת שאתה רק רוצה לראות אותו, ועכשיו אתה רוצה לקחתו לעבד!!

כב. וַנֹּאמֶר אֶל אָדֹנָי ..... וְאָמַרְנוּ לְאֲדֹנָי
לֹא יוּכַל הַנַּעַר לְעֹזֵב אֶת אָבִיו ..... הַנַּעַר לֹא יִכַּל לְעֹזֵב אֶת אָבִיו
וְעֹזֵב אֶת אָבִיו וְמֵת ■ ..... כִּי אִם הוּא יְעֹזֵב אֶת אָבִיו הוּא עֹלֹל לְמוֹת.
וְמֵת - דוֹאֲגִים אָנוּ שְׂמָא נְמוֹת בְּדַרְדָּר, שְׁהָרִי גַם אִמּוֹ רַחַל מֵתָה בְּדַרְדָּר.

כג. וַתֹּאמֶר אֶל עֶבְדֶיךָ ..... וְאָמַרְתְּ לְעֲבָדִים שְׁלֶךְ
אִם לֹא יֵרֵד אַחֲיֵיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם ..... אִם הָאִחַ שְׁלָכֶם הַקָּטָן לֹא יֵרֵד אִתְּכֶם
לֹא תִסְפוּן לְרֵאוֹת פָּנָי ■ ..... אֵל תוֹסִיפוּ לְרֵאוֹת אֶת הַפָּנִים שְׁלִי.

כד. וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל עֶבְדֶיךָ אָבִי ..... וּמֵתִי שְׁעָלִינוּ אֶל עֶבְדֶיךָ הַאֲבָא שְׁלִי
וַנִּגַּד לוֹ אֶת דְּבָרֵי אָדֹנָי ■ ..... וְאָמַרְנוּ לוֹ אֶת דְּבָרֵי אָדֹנָי.

· אֶל עֶבְדֶיךָ אָבִי - 10 פְּעָמִים שְׁמַע יוֹסֵף שְׂאֲמָרוּ עַל יַעֲקֹב "עֶבְדֶיךָ", וְשֵׁתֵק. (5 פְּעָמִים שְׁמַע מֵהָאֲחִים, וְעוֹד 5 מֵהַמְתַּרְגְּמָן שְׁחֹזֵר עַל הַדְּבָרִים). וְנִעְנַשׁ עַל זֶה שְׁיָרְדוּ לוֹ 10 שָׁנִים מִחַיָּו. (הַשְּׂכַר עַל כִּיבוֹד אֲבִי וְאִם זֶה אֲרִיכוֹת יָמִים, וְהַהֲפֵךְ מִזֶּה חִיּוֹ קָצוֹר יָמִים).

כה. וַיֹּאמֶר אָבִינוּ ..... וְאֲבָא שְׁלָנוּ אָמַר
שָׁבוּ שְׁבֵרוּ לָנוּ מְעַט אֲכָל ■ ..... תַּחֲזֹרוּ לְמִצְרַיִם וְתִקְנוּ לָנוּ קֶצֶת אֲכָל.

כו. ונאמר ..... ואמרנו לאבא שלנו
 לא נוכל לרדת ..... אנחנו לא יכולים לרדת!
 אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו... רק אם אחינו הקטן ירד אתנו אז אנו מסכימים לרדת
 כי לא נוכל לראות פני האיש ..... כי לא נוכל לראות את פני האיש
 ואחינו הקטן איננו אתנו ■ ..... אם אחינו הקטן איננו אתנו.

כו. ונאמר עבדך אבי אלינו ..... ועבדך אבא שלי אמר לנו
 אתם ידעתם ..... אתם הרי יודעים
 כי שנים ילדה לי אשתי ■ ..... שאשתי רחל ילדה לי שני בנים.

כח. ויצא האחד מאתי ..... ואחד מהם יצא מפני (לשליחות)
 ואמר אך טרף טרף ..... ואני חושב שהוא נטרף
 ולא ראיתיו עד הנה ■ ..... ולא ראיתי אותו עד עכשו.

כט. ולקחתם גם את זה מעם פני ..... ואם תקחו מפני גם את בנימין
 וקרהו אסון ..... וח"ו יקרה לו אסון והוא ימות
 והורדתם את שיבתי ..... אז יוצא שאתם תורידו את הזקנה שלי
 ברעה שאלה ■ ..... בצער לקבר.

וקרהו אסון - החשש של יעקב היה דוקא מאסון בדרך, משום שהשטן מקטרג בשעת הסכנה.
 והורדתם את שיבתי - כי פשבנימין אצלי ואני רואה אותו, הוא מזכיר לי את אמו ואת אחיו,
 וכך אני מתנחם עליהם. אך אם הוא ימות לא יהיה לי יותר במי להתנחם, ולכן זה ידמה לי
 כאילו שלושתי מתו ביום אחד.

ל. ועתה כבאי אל עבדך אבי ..... ועכשו פשאני אבוא אל עבדך אבא שלי
 והנער איננו אתנו ..... והנער בנימין לא יהיה אתנו
 ונפשו קשורה בנפשו ■ ..... ובגלל שהנפש של אבינו קשורה בנפש בנימין.

פסוק זה קשור במשפט אחד עם הפסוק הבא.

(שני)

לא. והיה פראותו פי אין הנער ..... לכן ברגע שהוא יראה שהנער איננו
 זמנת ..... הוא ימות

והורידו עבדו את שיבת עבדו אבינו .. והעבדים שלד יורידו את הזקנה של עבדו אבינו
 ביוזם שאלה - ..... בצער לקבר.

לב. פי עבדו ערב את הנער ..... פי אני עבדו קבלתי ערבות על הנער
 מעם אבי ..... מאבא שלי

לאמר ..... וכד אמרתי לו
 אם לא אביאנו אליה ..... אם אני לא אביא אותה בחזרה אליה
 וחסאתי לאבי כל הימים - ..... אני אהיה בנדוי מאבי כל הימים.

פי עבדו ערב את הנער - המילה "כיו" באה כתשובה לשאלה, שיוסף שאל את יהודה למה רק
 אתה מדבר וכלם שותקים? על זה ענה יהודה, שכל האחים אינם קשורים לענו, ורק אני עלול
 להיות מנדה מבי עולמות.

לג. ועתה ..... ועבשו

ישב נא עבדו ..... בבקשה שאני עבדו אשב

תחת הנער ..... במקום בנימין

עבד לאדני ..... להיות עבד לאדוני

והנער יעל עם אחיו - ..... והנער יעלה ביחד עם האחים שלו.

ישב נא עבדו גוי' - יהודה טען ליוסף, זה כדאי לה שאני אשאר להיות עבדו ולא בנימין, פי
 אני יותר טוב ממנו בהכל, אני יותר גבור מבנימין, ואני אשירת אותך יותר טוב.

לד. פי איך אעלה אל אבי ..... פי איך אני אעלה אל אבי

והנער איננו אתי ..... במצב שהנער לא יהיה אתי

פן אראה ברע ..... אני חושש שמא אראה את הדבר הרע

אשר ימצא את אבי - ..... שיקרה לאבא שלי.

פרק מה

א. ולא יכל יוסף להתאפק..... ויוסף לא היה יכול לסבל
 לכל הנצבים עליו..... את כל המצרים שעמדו לידו
 ויקרא..... ויוסף קרא בקול
 הוציאו כל איש מעלי..... תוציאו את כל האנשים מלפני
 ולא עמד איש אתו..... וכך לא היה שום איש ביחד אתו
 בהתודע יוסף אל אחיו ■ ..... בשעה שיוסף התגלה אל האחים שלו.

· מסופר במדרש: כשראה יהודה שדיבוריו אינם מועילים, אמר לנפתלי (שהיה קל רגלים), לך תראה כמה רחובות יש בעיר (לדעת כיצד להחריבה). האחים החליטו להחריב את כל העיר. הם רצו לעלות על הר סמוך, לעקר אבנים גדולות ולזרק על העיר. מנד הביא יוסף צבא גדול של מצרים שהקיף את האחים. יהודה שלף חרבו ושאג, ומרוב פחד כל החילים התחילו לברח. רק אז, כשיוסף ראה שאחיו עלולים להחריב את כל העיר, החליט להתגלות אליהם.

ולא יכל יוסף להתאפק... - יוסף ידע, כי כדי להוכיח שהוא יוסף, עליו לומר סוד שאף אחד בעולם לא יודע אותו, רק הם והוא. מהו הסוד? שמכרו אותו. אבל אם המצרים ישמעו את זה, יהיה לאחים בושות, איזה מין אחים אלה שמוכרים את אח שלהם... לכן רצה שכולם יצאו החוצה.

ולא עמד איש אתו - כדי לא לביש את אחיו, יוסף היה מוכן להכניס עצמו בסכנה גדולה, פי ידע שהם עלולים להתנפל עליו ולהרג אותו כשכולם בחוץ, אבל היה מוכן לסכן עצמו העקר לא לביש אותם. ובאמת כך היה, שהם רצו להורגו, אך בא מלאך והעניף אותם לצדדים.

ב. ויתן את קולו בבכי..... ויוסף הרים את קולו בבכי
 וישמעו מצרים..... והמצרים שמעו את הבכי
 וישמע בית פרעה ■ ..... והשמועה שיוסף בוכה, הגיעה לבית של פרעה.
 וישמע בית פרעה - השמועה היתה שהמשנה למלך בוכה, ולא ידעו עדיין מדוע. (רק אח"כ, נודע להם סיבת הבכי בפסוק ט"ז).

ג. ויאמר יוסף אל אחיו..... ויוסף אמר אל האחים שלו
 אני יוסף..... אני יוסף
 העוד אבי חי..... האם אבא שלי עדין חי

ולא יכלו אֶחָיו לְעַנּוֹת אֹתוֹ ..... וְהָאֲחִים שָׁלוּ לֹא יָכְלוּ לְעַנּוֹת לוֹ
כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו ■ ..... כִּי הֵם הִתְבַּיִּישׁוּ מִמֶּנּוּ.

אָנִי יוֹסֵף - יוסף לא רצה להתגלות בפתאומיות כי היו עלולים למות, לכן שאל אותם, האם אתם בטוחים שיוסף מת? הרי מכרתם אותו ואני קניתי אותו והוא עבד שלי, ועכשיו אני אקרא לו. התחיל קורא: יוסף בן יעקב בא לכאן לדבר עם האחים שלך! הסתכלו האחים לכל הפונים. אמר להם: מה אתם מסתפקים, אני יוסף!

העוד אבי חי - שאלה: מדוע שואל זאת שוב, הרי כבר שאל זאת לפני שהתגלה אליהם? תשובה: כי חשב, אולי כשלא הפירו אותו, לא אמרו את האמת, (והיתה לו סיבה טובה לחשוב ששיקרו, כי ראה ששיקרו ואמרו שיוסף מת...).

כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו - מרוב בושה שהיה להם ממנו, על מה שעשו לו, שזרקו אותו לבור ומכרו אותו לעבד, ועכשיו רואים שנהיה מלך גדול, ורואים שהחלומות היו אמת, כי אכן השתחוו לו.

ד. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו ..... וַיֹּסֵף אָמַר אֶל הָאֲחִים שָׁלוּ
 וְשׂוּ נָא אֵלַי ..... בְּבִקְשָׁה תִּתְקַרְבוּ אֵלַי
 וַיִּנְשׂוּ ..... וְהֵם הִתְקַרְבוּ
 וַיֹּאמֶר ..... וְהוּא אָמַר
 אָנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם ..... אָנִי יוֹסֵף הָאֵחַ שְׁלָכֶם
 אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה ■ ..... שְׁמֹכַרְתֶּם אוֹתִי לְמִצְרַיִם.

אָנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם - שאלה: כבר אמר להם לפני רגע (בפסוק הקודם) שהוא יוסף, ומדוע חזר על זה שוב? תשובה: כיון שראה שהם חוששים ממנו אולי הוא כועס ורוצה להזיק להם, לכן הוסיף את המלה "אחיכם", אני יוסף אחיכם, שאני אוהב אתכם.

אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה - מילים אלו הם ההוכחה שלו שהוא עצמו יוסף, כמו שהסברנו. ואלו הם המילים שיוסף לא רצה שהמצרים ישמעו, כדי שהאחים לא יתביישו.

ה. וַעֲתָה אֵל תַּעֲצִבּוּ ..... וְעַכְשָׁו אֵל תִּצְטַעְרוּ
 וְאַל יַחַר בְּעֵינֵיכֶם ..... וְאַל תִּכְעֶסוּ
 כִּי מָכַרְתֶּם אֹתִי הֲנֵה ..... עַל זֶה שְׁמֹכַרְתֶּם אוֹתִי לְכָאן
 כִּי לְמַחִיָּה ..... כִּי כִּדֵי שִׁיחִיָּה אִפְשָׁרוֹת לַחַיּוֹת
 שְׁלַחְנִי אֶלְקִיָּם לְפָנֵיכֶם ■ ..... ה' שָׁלַח אוֹתִי לְפָנֵיכֶם.

לפניכם - הכוונה, שבסך הכל כולנו צריכים להיות פה כדי להתקיים, וה' רק שלח אותי שאני אגיע לכאן לפניכם, כדי שאני אכין לכם את המחיה.

ו. כי זה שנתתם הרעב בקרב הארץ .. כי כבר עברו שנתים של רעב בתוך הארץ ועוד חמש שנים ..... ועוד יהיו חמש שנים אשר אין חריש וקציר ■ ..... שלא חורשים וקוצרים בהן.

ז. וישלחני אלקים לפניכם ..... וה' שלח אותי לפניכם לשום לכם שארית בארץ ..... כדי שתשארו לחיות בעולם ולהחיות לכם ..... ולהחיות לכם גם את המשפחות שלכם לפליטה גדלה ■ ..... להצלה גדולה.

(שלישי)

ח. ועתה ..... ועכשו לא אתם שלחתם אתי הנה ..... זה לא אתם שלחתם אותי לכאן כי האלקים ..... אלא ה' וישמיני לאב הפרעה ..... והוא עשה אותי אחראי על עניני פרעה ולאדון לכל ביתו ..... ולאדון על כל הבית שלו ומשל בכל ארץ מצרים ■ ..... ומושל על כל ארץ מצרים.

ט. מהרו ועלו אל אבי ..... תמהרו ותעלו אל אבא שלי ואמרתם אליו ..... ותגידו לו כה אמר בנך יוסף ..... כן אמר בנך יוסף שמיני אלקים לאדון לכל מצרים ..... ה' עשה אותי לאדון על כל מצרים רדה אלי אל תעמד ■ ..... תרד אלי ואל תתעבב. ועלו - לא אמר "תלכו" אלא "עלו", כי ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות.

י. וישבת בארץ גשן..... ותגור בארץ גושן
 והיית קרוב אלי..... ותהיה קרוב אלי
 אתה ובניך ובני בניך..... אתה והבנים שלך והנכדים שלך
 וצאנך ובקרך..... והצאן והבקר שלך
 וכל אשר לך ■ וכל מה שיש לך.

· בארץ גשן - שאלה: למה דוקא את ארץ גושן? תשובה: כי יוסף ידע שיעקב לא ירצה לגור בתוך מצרים שהיתה טמאה ומלאה גילולים. אך ארץ גושן היא בקצה, כמו מנותקת מכל מצרים (וגם, מאז שפרעה נתן את גושן במתנה לשרה, לא היה בה טמאה).

יא. וכלבתי אתך שם..... ואני אפרנס אותך כשתהיה שם בארץ גושן
 כי עוד חמש שנים רעב..... כי עוד חמש שנים ימשך רעב
 פן תורש..... שמה תהיה עני
 אתה וביתך וכל אשר לך ■ אתה ומשפחתך וכל מה שיש לך.

יב. והנה עיניכם ראות..... והנה אתם בעצמכם רואים
 ועיני אחי בנימין..... וגם בנימין בעצמו רואה
 כי פי המדבר אליכם ■ שאני בעצמי מדבר אתכם בלי מתורגמן.

· והנה עיניכם ראות - יוסף מתאמץ שוב להוכיח שאכן הוא יוסף, ואומר: אתם רואים בעיניכם שאני מדבר בלשון הקדש, זה סימן שאני יוסף.

· יוסף גם אמר להם, עכשיו אתם מבינים שמה שינדעתי עליכם הרבה סודות, זה לא משום שנחשתי בגביע, אלא כי אני יוסף...

ועיני אחי בנימין - שאלה: בשביל מה הזכיר את בנימין בנפרד? תשובה: בא להראות לאחים, שמשנה אותם לבנימין: כמו שאין לי בלבי שנאה על בנימין, שהרי הוא לא היה במכירתו, כך אין לי שנאה עליכם.

כי פי המדבר אליכם - בלשון הקודש בלי מתורגמן, וזה עוד הוכחה שאני יוסף.

יג. והגדתם לאבי..... ותספרו לאבא שלי
 את כל פכודי במצרים..... את כל הכבוד שיש לי במצרים

וְאַתְּ כָּל אֲשֶׁר רְאִיתֶם..... וְאַתְּ כָּל מָה שֶׁרְאִיתֶם

וּמְהֵרָתֶם וְהוֹרְדֶתֶם אֶת אָבִי הַנֶּחֱזָק ... וּתְמַהְרֵנוּ לְהוֹרִיד אֶת אָבִיא שְׁלִי לְכָאן.

וּמְהֵרָתֶם - מה שכתוב בפסוק ט' "מהרו", זה ביחס לדרך לכנען, ועכשיו "ומהרתם" בדרך חזרה מכנען למצרים.

יד. וַיִּפֹּל עַל צְוֹאֲרֵי בְנֵימִן אָחִיו..... וַיֹּסֶף נָפֹל עַל הַצְּוֹאֵר שֶׁל בְּנֵימִן אָחִיו

וַיִּבֶךְ..... וְהוּא בָכָה

וּבְנֵימִן בָּכָה עַל צְוֹאֲרָיו ■ ..... וּבְנֵימִן בָּכָה עַל הַצְּוֹאֵר שֶׁל יוֹסֵף.

· וַיִּבֶךְ... וּבְנֵימִן בָּכָה - לפי הדרש, חז"ל אומרים שיוסף בכה על מה שראה ברוח הקדש, ששני בתי המקדש, הראשון והשני, שהיו בחלקו של בנימין בירושלים, עתידין להחרב. (בשיר השירים רואים שבית המקדש נמשל לצואר, וזה הכוונה שבכה "על צוארי בנימין"). ובנימין בכה כי גם הוא ראה ברוח הקדש, שהמשכן בשילה שהיה בחלקו של יוסף (בגנחלת שבט אפרים), עתיד להחרב.

טו. וַיִּנְשֹׁק לְכָל אָחִיו..... וַיֹּסֶף נִשֵּׁק אֶת כָּל הָאֲחִים שְׁלוֹ

וַיִּבֶךְ עֲלֵהֶם..... וְהוּא בָכָה עֲלֵיהֶם

וְאֲחֵרֵי כֵן דִּבְרוּ אָחִיו אִתּוֹ ■ ..... וְרַק אַחֵר כֵּן הָאֲחִים שְׁלוֹ דִּבְרוּ אִתּוֹ.

וְאֲחֵרֵי כֵן דִּבְרוּ אָחִיו אִתּוֹ - רק אחרי שראו אותו בוכה עליהם, אז האמינו שהוא אוהב אותם, ולכן דברו אותו. אבל לפני כן התבישו ממנו ולא פתחו את הפה.

טז. וְהִקְל נִשְׁמַע בַּיִת פְּרַעָה..... וְהִשְׁמוּעָה הַגִּיעָה לְבַיִת שֶׁל פְּרַעָה

לְאֹמֵר..... וְכֵן נֶאֱמַר שֵׁם

בְּאוֹ אָחִי יוֹסֵף..... בָּאוּ הָאֲחִים שֶׁל יוֹסֵף

וַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי פְרַעָה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו ■ .... וְזֶה הָיָה טוֹב בְּעֵינֵי פְרַעָה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו.

וְהִקְל נִשְׁמַע בַּיִת פְּרַעָה - כאן כבר התברר להם מהי סיבת הבכי שבכה יוסף.

וַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי פְרַעָה - שאלה: מדוע זה היה טוב בעיניהם? תשובה: כי עד עכשיו חשבו שיוסף הוא בן בלי בית, והנה להם קצת בוששה מזה שלא יודעים מי המשפחה של המשנה למלך, ועכשיו שנודע שהוא נין של אברהם שהיה מפרסם בכל העולם, שמחו בכך.

יז. ויאמר פרעה אל יוסף..... ופרעה אמר ליוסף

אמר אל אחיך..... תגיד לאחים שלך

זאת עשו..... כך תעשו

טענו את בעירכם..... תעמיסו את הבהמות שלכם (באוכל)

ולכו בארצה פנען ■..... ותלכו ותבואו לארץ פנען.

ויאמר פרעה אל יוסף וגוי - שאלה: מדוע פרעה כל כך רצה שהאחים יבואו לגור במצרים? (תשובה: 1) כי חשש שיוסף ירצה לעזוב את מצרים וללכת אל משפחתו, לכן הזדרז להציע להם כל טוב, שיבואו הם למצרים. 2) כי קיווה והאמין שגם אחיו מוכשרים כמוהו ויוכלו לעזור ולפתח עוד את מצרים.

יח. וקחו את אביכם..... ותקחו את אבא שלכם

ואת בתיכם..... ואת המשפחות שלכם

ובאו אלי..... ותבואו אלי

ואתנה לכם..... ואני אתן לכם

את טוב ארץ מצרים..... את המקום הכי טוב בארץ מצרים

ואכלו את חלב הארץ ■..... ותאכלו מהדברים הטובים של הארץ.

את טוב ארץ מצרים - הפונה לארץ גושן. ולפי הדרש, במלים אלו, פרעה נבא ולא ידע מה נבא. שאכן כשבני ישראל נצאו ממצרים הם לקחו אתם את כל הכסף והזהב שבמצרים, עד שמצרים נעשתה כמצולה (מקום עמוק בגים) שכמעט אין בה דגים (כי הדגים שטים למעלה).

(רביעי)

יט. ואתה צויתתה..... ואתה מצוה מפני לומר להם

זאת עשו..... כך תעשו

קחו לכם מארץ מצרים עגלות..... תקחו לכם כרכרות מארץ מצרים

לטפכם ולנשיכם..... לילדים שלכם ולנשים שלכם

ונשאתם את אביכם..... ותקחו את אביכם

ובאתם ■..... ותבואו למצרים.

ואתה צויתתה זאת עשונ... - שאלה: צריך להבין, מה פשר מילת הציווי באמצע דבריו? תשובה: כי מה שאמר עכשיו זה גם יוסף יכל לתת מדעתו ולא צריך רשות מפרעה, אך לפי נימוסי מצרים היה אסור להוציא את העגלות אלא רק על פי רשות מהמלך, ולכן ציווה לומר שזה ברשותו.

כ. וְעֵינֵיכֶם אֵל תִּהְיוּ... והעין שלכם לא תרחם
עַל פְּלִיכֶם... עַל הַפְּלִימִים שֶׁלְכֶם
כִּי טוֹב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם... כִּי הַטּוֹב שֶׁל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם
לְכֶם הוּא... הוּא בְּשִׁבְלֵיכֶם.

וְעֵינֵיכֶם אֵל תִּחַס עַל פְּלִיכֶם - אֵל תִּתְעַכְּבוּ כַּדִּי לְמַכֵּר דְּבָרִים וּלְקַבֵּל עֲלֵיהֶם כֶּסֶף, כִּי אֵתֵן לָכֶם כֶּסֶף בְּחִינַם כֹּל מִה שֶׁאַתֶּם צָרִיכִים.

כא. וַיַּעֲשׂוּ בֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהַבָּנִים שֶׁל יַעֲקֹב עָשׂוּ כַּךְ
וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת... וַיּוֹסֵף נָתַן לָהֶם עֲגָלוֹת
עַל פִּי פְרֹעֶה... כִּמוֹ הַצְּוִי שֶׁל פְּרֹעֶה
וַיִּתֵּן לָהֶם צֹדֵה לְדָרְךָ... וְהוּא נָתַן לָהֶם צֹדֵה לְדָרְךָ.

כב. לְכַלֵּם נָתַן... לְכָל הָאֲחִים הוּא נָתַן
לְאִישׁ חֲלִפּוֹת שְׂמֹלֶת... לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׂתֵי חֲלִיפּוֹת בְּגָדִים
וּלְבְנֵימִן נָתַן... וּלְבְנֵימִין הוּא נָתַן
שְׁלֹשׁ מְאוֹת כֶּסֶף... שְׁלֹשׁ מְאוֹת כֶּסֶף
וְחֲמִשׁ חֲלִפּוֹת שְׂמֹלֶת... וְחֲמִשׁ חֲלִיפּוֹת בְּגָדִים.

חֲלִפּוֹת שְׂמֹלֶת - שאלה: מדוע ראה לנכון לתת דווקא מתנה זו? (תשובה 1): כִּיִּן שֶׁזָּרְקוּ אוֹתוֹ לְבוֹר לֹא בְּגָדִים, רָצָה לְהִרְאוֹת לָהֶם שֶׁאֵין בְּלִבּוֹ שִׂנְאָה עַל זֶה וְלָכֵן נָתַן לָהֶם בְּגָדִים. (תשובה 2): פשוט משום שֶׁבְּגָדֵיהֶם הָיוּ קְרוּעִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֶתָם" כְּשֶׁנִּמְצָא הַגְּבִיעַ אֶצֶל בְּנֵימִין.

כג. וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת... וּלְאָבִא שְׁלוֹ הוּא שָׁלַח כְּמוֹ הַחֲשֻׁבוֹן הַזֶּה
עֲשָׂרָה חֲמֹרִים... שֶׁהֵינּוּ צָרִיכִים לִזְה עֲשָׂרָה חֲמֹרִים

נשאים משוב מצרים..... סוּחָבִים דְּכָרִים פּוֹכִים מְצָרִים
 וְעָשָׂר אֶתְנֵת..... וְשִׁהִינּוּ צָרִיכִים לִזְה עֶשֶׂר אֶתְנֵת
 נִשְׂאֵת בָּר וְלָהֶם..... סוּחָבוֹת תְּבוּאָה וְלָהֶם
 וּמִזֶּזֶן לְאָבִיו לְדָרְךָ ▪ ..... וְלִפְתָּן לְאָבִיו לְדָרְךָ.

ולאביו שלח כזאת - זאת אומרת שלא שלח עשרה חמורים ממש וכו', אלא משא של עשרה חמורים וכו'.

משוב מצרים - מדרש: זה יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו.

ומזון - זה לפתן שאוכלים ביחד עם הפת (נחשב ללוקסוס בזמן רעב).

לדרך - כל הכמות הגדולה הזו, היא רק בשביל הדרך עד שירדו למצרים!

בד. וישלח את אחיו..... ויוסף שלח את האחים שלו
 וילכו..... והם הלכו
 ויאמר אליהם..... והוא אמר להם
 אל תרגזו בדרך ▪ ..... אל תריבו בדרך.

· אל תרגזו בדרך - לפי הפשט, אל תריבו בדרך מי גרם למכירתו. ולפי הדרש יש עוד שלושה פירושים: (1) אל תתעסקו בפלפול הלכה שעל ידי כך אתם עלולים לתעות בדרך. (2) אל תרוצו מהר כל הדרך (מרב התלהבות לספר את הבשורה המשמחת), כי זה לא בריא. (3) אל תגורמו לעצמכם רגז שיתנפלו עליכם שודדים, ותמנעו זאת על ידי שלא תלכו בדרכים בלילה, אלא הפנסו ללון בעיר, בעוד החמה זורחת.

כה. ויעלו ממצרים..... והאחים עלו ממצרים
 ויבאו ארץ כנען..... והם באו לארץ כנען
 אל יעקב אביהם ▪ ..... אל יעקב האבא שלהם.

כו. ויגדו לו..... והם אמרו לו
 לאמר..... וכך הם אמרו
 עוד יוסף חי..... יוסף עדיין חי
 וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים.... והוא מושל בכל ארץ מצרים

ויפנה לפרו..... והוא בכלל לא התייחס למה שהם אמרו

כי לא האמין להם ■ ..... כי הוא לא האמין להם.

ויגדו לו - האחים לא רצו לבשר ליעקב בפתאומיות, שפא ימות מרב התרגשות, לכן פאשר פגשו מחוץ לבית את סרח בת אשר, אמרו לה, נגני לפני יעקב בכנור, ותשירי בפיד "עוד יוסף חי...". בהתחלה בצורה לא ברורה, אחר כך לאט לאט תגידי את זה יותר ברור, עד שיעקב יבין זאת. (ובשכר הבשורה הטובה ברוך אותה יעקב שתחיה ולא תמות, ואכן היא נכנסה בחייה לגן עדן).

כו. וידברו אליו..... והאחים אמרו ליעקב

את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם..... את כל מה שיוסף דבר אליהם

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ויעקב ראה את העגלות שיוסף שלח לקחת אותו

ותחי רוח יעקב אביהם ■ ..... ורוח הקדש חזרה לשרות על יעקב אביהם.

את כל דברי יוסף - לפי הפשט, הפונה לכל מה שדברו עם יוסף, ועדיין לא האמין עד שראה מחוץ לבית את העגלות המלכותיות. ולפי הדרש, הכוונה לדברים שיוסף מסר להם סימן לתת ליעקב (כדי שיאמין), והסימן הוא שכשנפרדו עסקו בהלכות עגלה ערופה.

ותחי רוח יעקב אביהם - רוח הקדש חזרה אליו לאחר שפרשה מפנו כ"ב שנה שהיה שרוי בעצבות.

(חמישי)

כה. ויאמר ישראל..... ויעקב אמר

רב..... יש לי הרבה שמחה

עוד יוסף בני חי..... שיוסף הבן שלי עדיין חי

אלכה ואראני..... אני אלך ואראה אותו

בטרים אמות ■ ..... לפני שאני אמות.

פרק מז

א. ויפַע יִשְׂרָאֵל ..... ויעקב נָסַע

וְכָל אֲשֶׁר לוֹ ..... עִם כָּל מָה שֶׁהָיָה לוֹ

וַיָּבֵא בְּאֶרֶץ שֶׁבַע ..... וְהוּא בָּא לְבָאֵר שֶׁבַע

וַיִּזְבַּח זְבָחִים ..... וְהוּא שָׁחַט קִרְבָּנוֹת

לְאֱלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק ■ ..... לְכַבוֹד הָאֱלֹקִים שֶׁל יַצְחָק אָבִיו.

וַיָּבֵא בְּאֶרֶץ שֶׁבַע - שְׁאֵלָה: לצורך מה בא לבאר שבע? **תשובה:** בְּבָאֵר שֶׁבַע הָיָה מְקוֹם קְדוֹשׁ (שאברהם ויצחק בנו בו מזבח) וּבָא לְשֵׁם כְּדֵי לְבַקֵּשׁ מֵה' רְשׁוּת לְרִדָּת לְמִצְרַיִם. (בדיוק כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ בַּפֶּרֶשׁת וַיֵּצֵא, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע", שלפני שיצא לחרון היה בבאר שבע לְבַקֵּשׁ רְשׁוּת לְצֵאת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל).

לְאֱלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק - שְׁאֵלָה: מדוע לא מזכיר גם אברהם? **תשובה:** כי בעיקר אדם צריך לכבד את אביו יותר מסבו. (ומכאן לומדים זאת, שְׁחִיב אָדָם בְּכַבוֹד אָבִיו יוֹתֵר מִכַּבוֹד סָבוֹ).

ב. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים לְיִשְׂרָאֵל ..... וְה' הִתְגַּלָּה לַיעֲקֹב

בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה ..... בְּנִבְוֵאָה בַּלַּיְלָה

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב ..... וְה' אָמַר לוֹ יַעֲקֹב יַעֲקֹב

וַיֹּאמֶר הַנְּנִי ■ ..... וַיַּעֲקֹב עָנָה הַנְּנָה אֲנִי.

בְּמִרְאֵת - זו דרגה של נבואה שיש בה לא רק שמיעה אלא גם ראייה.

יַעֲקֹב יַעֲקֹב - פְּעַמִּים, מְלִשׁוֹן חֶבֶה.

ג. וַיֹּאמֶר ..... וְה' אָמַר

אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ ..... אֲנִי הָאֱלֹקִים שֶׁל אָבִיךָ שְׁלֹךְ

אֵל תִּירָא מִרְדָּת מִצְרַיִמָּה ..... אֵל תִּפְחַד לְרִדָּת לְמִצְרַיִם

כִּי לְגוֹי גְדוֹל אֲשִׁימָךְ שָׁם ■ ..... כִּי אֲנִי אֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ שָׁם לְעַם גְּדוֹל.

אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ - יַעֲקֹב אֲבִינוּ זָבַח הַזְבָּחִים לְכַבוֹד אֱלֹקֵי אָבִיו יַצְחָק, וְלִכְן הִקְבִּי"ה נִגְלָה אֵלָיו בְּאוֹתוֹ שֵׁם: אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ.

אל תירא מַרְדָּה מְצַרִּימָה - יעקב אבינו פחד והצטער לצאת החוצה מארץ ישראל הקדושה, ולכן ה' אמר לו "אל תירא".

ד. אַנְכִי אֵרַד עִמָּךְ מְצַרִּימָה ..... אֲנִי אֵרַד אִתְּךָ לְמִצְרַיִם
 וְאַנְכִי אֲעִלָּךְ גַּם עִלָּה ..... וְאֲנִי גַם אֲעִלָּה אֹתְךָ מִשָּׁם
 וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ ▪ ..... וְלֵאחֵר מִיַּתְדְךָ יוֹסֵף יִשִּׁים אֶת יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ.
 וְאַנְכִי אֲעִלָּךְ - ה' הבטיח בזה ליעקב שיקבר בארץ כנען, ואכן רק לאחר מותו הוא עלה חזרה.
 וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ - שבשעה שאדם מת, עיניו נשארות פתוחות וצריך לסגור לו אותן.
 ממילא מונח בהבטחה זו, שיוסף לא ימות בחיי יעקב.

ה. וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע ..... וַיַּעֲקֹב קָם מִבְּאֵר שָׁבַע
 וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.... וְהַבָּנִים שָׁל יַעֲקֹב לָקְחוּ אֶת אֲבָא שְׁלָהֶם
 וְאֵת טַפָּם ..... וְאֵת הַיְלָדִים שְׁלָהֶם
 וְאֵת נְשֵׁיהֶם ..... וְאֵת הַנָּשִׁים שְׁלָהֶם
 בְּעַגְלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח פָּרְעֹה ..... בְּעַגְלוֹת שִׁפְרָעָה שָׁלַח
 לִשְׂאֵת אֹתוֹ ▪ ..... לְקַחַת אֹתוֹ.

וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם – כתוב במדרש שכדי לכבדו הרימו אותו בידיהם.
 וְאֵת טַפָּם וְאֵת נְשֵׁיהֶם - קודם את טפם ובסוף את נשיהם, שכך דרך הצדיקים כמו שלמדנו.

ו. וַיִּקְחוּ אֶת מִקְנֵיהֶם ..... וְהֵם לָקְחוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת שְׁלָהֶם
 וְאֵת רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן .. וְאֵת הָרְכוּשׁ שֶׁהֵם קָנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיָּבֵאוּ מְצַרִּימָה ..... וְהֵם בָּאוּ לְמִצְרַיִם
 יַעֲקֹב וְכָל זָרְעוֹ אִתּוֹ ▪ ..... יַעֲקֹב וְכָל הַצֵּאֲצָאִים שְׁלוֹ בַיַּחַד אִתּוֹ.

אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן – הם לקחו אתם רק את מה שרכשו בארץ כנען, אבל מה שיעקב רכש
 בְּפָדוֹן אָרֶם לֹא לָקְחוּ. כי על פי ה' לא רצה יעקב ליהנות מכסף של חוץ לארץ. מה עשה בו?
 הַעֲמִיד לַעֲשׂו עֲרָמָה של כל הכסף מה שהרויח בפדן ארם, וקנה בזה ממנו את חלקו במערת
 המכפלה. (כי במערת המכפלה נשאר 2 קברים פנויים, אחד היה שייך ליעקב והשני לעשו).
 יעקב קבר את לאה בחלק שקנה מעשו.

ז. **בְּנֵי וּבְנֵי בְּנֵי אֶתְּוּ**..... תְּבָנִים שְׁלוֹ וְהַנְּכָדִים שְׁלוֹ בִּיחַד אֶתְּוּ
בְּנִתָּיו וּבָנוֹת בְּנֵי..... תְּבָנוֹת שְׁלוֹ וְהַנְּכָדוֹת שְׁלוֹ
וְכָל זָרְעוֹ..... וְכָל הַצֹּאצְאִים שְׁלוֹ
הִבִּיא אֶתְּוּ מְצַרִּימָה ■ ..... תּוֹא הִבִּיא אֶתְּוּ לְמְצַרִּים.
בְּנִתָּיו - הַכוֹוֶנָה לְדִינָה בְּתוֹ וְכֵן לְכָלוֹתָיו (שִׁלְפֻעַמִּים אָדָם קוֹרָא לְכָלְתוֹ בְּתוֹ).
וּבָנוֹת בְּנֵי - אֵלוֹ סֶרַח בְּת אֲשֶׁר וַיִּוְכַד בְּת לָוִי.

ח. **וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מְצַרִּימָה**... וְאֵלֶּה הַשְּׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב שֶׁבָּאוּ לְמְצַרִּים
יַעֲקֹב וּבְנָיו..... יַעֲקֹב וְהַבְּנִים שְׁלוֹ
בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן ■ ..... רְאוּבֵן הַבְּכוֹר שֶׁל יַעֲקֹב.

ט. **וּבְנֵי רְאוּבֵן**..... וְהַבְּנִים שֶׁל רְאוּבֵן
חֲנוּךְ וּפְלֹיָא וְחֶצְרֹן וּבְרָמִי ■ ..... חֲנוּךְ וּפְלֹיָא וְחֶצְרֹן וּבְרָמִי.

י. **וּבְנֵי שְׁמֹעוֹן**..... וְהַבְּנִים שֶׁל שְׁמֹעוֹן
יִמּוּאֵל וַיְמִין וְאַחֵד וַיְכִין וְצַחַר ..... יִמּוּאֵל וַיְמִין וְאַחֵד וַיְכִין וְצַחַר
וְשֹׁאֵל בֶּן הַבְּנֵעַנִית ■ ..... וְשֹׁאֵל הַבֶּן שֶׁל הַבְּנֵעַנִית.

בֶּן הַבְּנֵעַנִית - זוֹ דִינָה הַמְּכֹוֶנָה "בְּנֵעַנִית" בְּגִלָּל שֶׁשָּׁכַם הַבְּנֵעַנִי הַתַּחְתָּן אֶתְּהָ (בְּעַל פְּרָחָה). אַחַר
כִּדְ שְׁמֹעוֹן הַתַּחְתָּן אֶתְּהָ (שֶׁשָּׁהָרְגוּ אֶת שָׁכָם דִינָה הַתַּבִּיִּישָׁה וְלֹא הִסְפִּימָה לְצַאת עַד שֶׁשְׁמֹעוֹן
נִשְׁבַּע לָהּ שֶׁתַּחְתָּן אֶתְּהָ) וְנוֹלַד לָהֶם שְׁאוּל הַמְּצַכָּר כָּאֵן (וְכָל הַבְּנִים הָאֲחֵרִים שֶׁל שְׁמֹעוֹן הֵם
מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת).

יא. **וּבְנֵי לָוִי**..... וְהַבְּנִים שֶׁל לָוִי
גֵּרְשׁוֹן קָהָת וּמְרָרִי ■ ..... גֵּרְשׁוֹן קָהָת וּמְרָרִי.

יב. **וּבְנֵי יְהוּדָה**..... וְהַבְּנִים שֶׁל יְהוּדָה
עֵר וְאוֹנָן וְשִׁלָּה וּפְרִץ וְזָרַח ..... עֵר וְאוֹנָן וְשִׁלָּה וּפְרִץ וְזָרַח
וַיְמַת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן ..... וְעֵר וְאוֹנָן מָתוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
וַיְהִי בְּנֵי פְרִץ חֶצְרֹן וְחַמּוּל ■ ..... וְהַבְּנִים שֶׁל פְּרִץ הֵם חֶצְרֹן וְחַמּוּל.

(חֲצוֹן - בשם זה נקרא גם אחד מבני שמעון).

יג. וּבְנֵי יִשְׁשָׁכָר..... וְהַבָּנִים שֶׁל יִשְׁשָׁכָר
תּוֹלַע וּפְוָה וַיּוֹב וְשֹׁמְרוֹן ■ ..... תּוֹלַע וּפְוָה וַיּוֹב וְשֹׁמְרוֹן.

יד. וּבְנֵי זְבֻלוֹן..... וְהַבָּנִים שֶׁל זְבֻלוֹן
סָרַד וְאַלּוֹן וַיְחִלְאֵל ■ ..... סָרַד וְאַלּוֹן וַיְחִלְאֵל.

טו. אֵלֶּה בְּנֵי לְאָה..... כָּל אֵלֶּה הֵם תְּבָנִים שֶׁל לְאָה
אֲשֶׁר יָלְדָה לַיַּעֲקֹב בְּפָדֵן אָרֶם..... שֶׁהִיא יָלְדָה לַיַּעֲקֹב בְּפָדֵן אָרֶם
וְאֵת דִּינָה בְּתוֹ..... וְגַם אֵת דִּינָה הִבֵּת שָׁלוֹ.
כָּל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבָנוֹתָיו..... סֵדָּה כָּל הַנְּפֹשׁוֹת שֶׁל בָּנָיו וּבָנוֹתָיו
שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ ■ ..... שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ.

שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ - שְׁאַלְהָ: אִם אָנוּ סוֹפְרִים בַּפְּסוּקִים אֵת כָּל בְּנֵי לְאָה יוֹצֵא סֵדָּה 32 וְלֹא 33;
תְּשׁוּבָה: זוֹ שְׁלֹשׁ נִכְתְּבָה, הִיא יוֹכַד בֵּת לְוִי שֶׁנּוֹלְדָה בְּדִיוֹק כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְמִצְרַיִם וְהָיוּ בֵּין הַחוֹמוֹת.

טז. וּבְנֵי גָד..... וְהַבָּנִים שֶׁל גָּד
צְפִיּוֹן וְחֲגִי שׁוּנִי וְאַצְבֵּן..... צְפִיּוֹן וְחֲגִי שׁוּנִי וְאַצְבֵּן
עָרֵי וְאַרְוָדִי וְאַרְאֵלִי ■ ..... עָרֵי וְאַרְוָדִי וְאַרְאֵלִי.

יז. וּבְנֵי אֲשֶׁר..... וְהַבָּנִים שֶׁל אֲשֶׁר
יִמְנָה וַיִּשׂוּה וַיִּשׂוּי וּבְרִיעָה..... יִמְנָה וַיִּשׂוּה וַיִּשׂוּי וּבְרִיעָה
וְשָׂרָה אַחֲתָם..... וְשָׂרָה אַחֲתָם שְׁלָהֶם
וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמִלְכִיאֵל ■ ..... וְהַבָּנִים שֶׁל בְּרִיעָה חֶבֶר וּמִלְכִיאֵל.

יח. אֵלֶּה בְּנֵי זְלָפָה..... כָּל אֵלֶּה הֵם תְּבָנִים שֶׁל זְלָפָה
אֲשֶׁר נָתַן לָבֶן לְלֵאָה בְּתוֹ..... שְׁלֹבֵן נָתַן אוֹתָהּ לְלֵאָה בְּתוֹ
וְתָלַד אֵת אֵלֶּה לַיַּעֲקֹב..... וְהִיא יָלְדָה אֵת אֵלֶּה לַיַּעֲקֹב
שֵׁשׁ עָשָׂרָה נֶפֶשׁ ■ ..... שֵׁשׁ עָשָׂרָה נֶפֶשׁוֹת.

יט. בני רחל אשת יעקב ..... תבנים של רחל אשתו של יעקב
יוסף ובנימן ■ ..... יוסף ובנימין.

בני רחל אשת יעקב - שאלה : מדוע על הנשים האחרות לא נאמר "אשת יעקב", רק על רחל?
תשובה : מפני שהיא הייתה אשתו העקרית.

כ. ויולד ליוסף בארץ מצרים ..... ונולד ליוסף בארץ מצרים
אשר ילדה לו אסנת ..... שילדה לו אסנת
בת פוטי פרע פהן אן ..... תבת של פוטיפרע השר של און
את מנשה ואת אפרים ■ ..... את מנשה ואת אפרים.

כא. ובני בנימן ..... תבנים של בנימין
בלע ובכר ואשבל ..... בלע ובכר ואשבל
גרא ונעמן אחי וראש ..... גרא ונעמן אחי וראש
מפים וחפים וארד ■ ..... מפים וחפים וארד.
בלע ובכר וכו' - טעם בשמות אלו הזכרנו (כדברי רש"י) לעיל מיג ל"ג.

כב. אלה בני רחל אשר ילד ליעקב ..... כל אלה הם תבנים של רחל שנולדו ליעקב
כל נפש ארבעה עשר ■ ..... סך כל הנפשות היו ארבעה עשר.

כג. ובני דן חשים ■ ..... והבן של דן חשים.

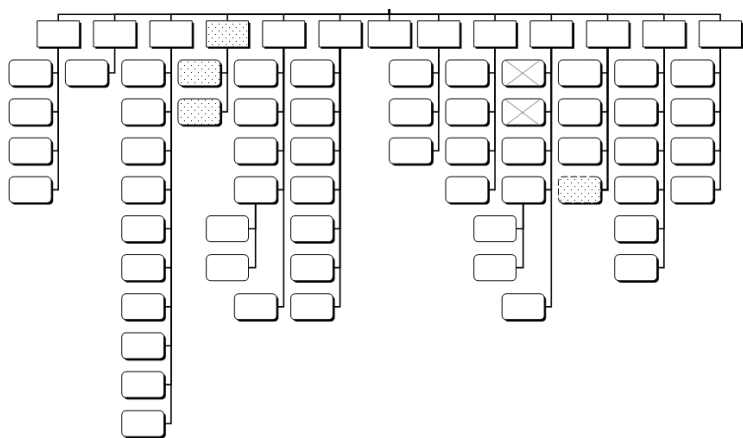
ובני דן חשים - שאלה : מדוע נאמר לשון רבים אף שמדבר בבו אחד? תשובה : הגמרא לומדת
מזה דינים לענגן ורושה.

כד. ובני נפתלי ..... והבנים של נפתלי
יחצאל וגוני ויצר ושלם ■ ..... יחצאל וגוני ויצר ושלם.

כה. אלה בני בלהה ..... כל אלה הם תבנים של בלהה
אשר נתן לבן לרחל בתו ..... שלבן נתן אותה לרחל תבת שלו

וּתְלַד אֶת אֵלֶּה לְיַעֲקֹב..... וְהָיָא יְלָדָה אֶת אֵלֶּה לְיַעֲקֹב
 כָּל נֶפֶשׁ שְׂבָעָה ■ ..... סֵךְ כָּל הַנֶּפְשׁוֹת הָיוּ שְׂבָעָה.

כו. כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרֵימָה ... כָּל הַנֶּפְשׁוֹת שִׁירְדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם
 יִצְאֵי יִרְכּוּ ..... אֵלֶּה שְׁנוֹלְדוּ מִפְּנֵי
 מִלְּבַד נָשִׂי בְנֵי יַעֲקֹב..... חוּץ מֵהַנָּשִׂים שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב
 כָּל נֶפֶשׁ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ ■ ..... סֵךְ כָּל הַנֶּפְשׁוֹת הָיוּ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ.

יִצְאֵי יִרְכּוּ - שְׂאֵלָה: לְפִי הַשְׂטִיטָה
 בחז"ל שָׁעַם כָּל שֶׁבֶט נוֹלְדָה
 תְּאוֹמָה עִמוֹ, אִם כֵּן מִדּוֹע
 הַתְּאוֹמוֹת הַלְלוּ לֹא נִמְנוּ כָּאֵן?
 תְּשׁוּבָה: אִכֵּן בַּהֲכָרַח יֵשׁ לוֹמֵר
 שֶׁהֵן יָמֵתוּ לִפְנֵי שִׁירְדוּ לְמִצְרַיִם.

מִלְּבַד נָשִׂי בְנֵי יַעֲקֹב - בְּסֵךְ הַכָּל
 הָיוּ 12 נָשִׂים לְבְנֵי יַעֲקֹב, (אֵף)
 בְּלֶהֱךָ יֵשׁ לוֹמֵר שִׁירְדָה, כְּמוֹ

שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ - לֹא כּוֹלֵל אֶת יוֹסֵף, מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם שֶׁכִּבְרָה הָיוּ בְּמִצְרַיִם, וְיוֹכְבֵד שְׁנוֹלְדָה בֵּין
 הַחֹמוֹת.

כו. וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר יָלְדוּ לוֹ בְּמִצְרַיִם .... וְהַבְּנִים שֶׁל יוֹסֵף שְׁנוֹלְדוּ לוֹ בְּמִצְרַיִם
 נֶפֶשׁ שְׂנָיִם ..... שְׁתֵּי נֶפְשׁוֹת
 כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה .... סֵךְ כָּל הַנֶּפְשׁוֹת בְּמִשְׁפַּחַת יַעֲקֹב שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם
 שְׂבָעִים ■ ..... שְׂבָעִים.

כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב - שְׂאֵלָה: מִדּוֹע נֶאֱמַר "נֶפֶשׁ" בְּלִשׁוֹן יַחִיד וְלֹא נֶאֱמַר "נֶפְשׁוֹת"? תְּשׁוּבָה:
 מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם הָיוּ מֵאֲמִינִים בְּה' אֶחָד. אֲבָל אֲצֵל עֲשׂוֹ כְּתוּב "נֶפְשׁוֹת" כִּי כָּל אֶחָד מֵהֶם הָיָה
 מֵאֲמִין בְּאֱלֹהִים אֲחֵרִים (עַבּוּדָה זָרָה).

הַבָּאָה מִצְרֵימָה שְׂבָעִים - שְׂאֵלָה: כִּיצַד יִתְכַן שֶׁבִפְסוּק הַקּוּדֵם הַמְּסַפֵּר הוּא שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ, וְאִילוּ
 בִּפְסוּק זֶה הַמְּסַפֵּר שְׂבָעִים? תְּשׁוּבָה: בִּפְסוּק הַקּוּדֵם הַמְּסַפֵּר אֵינּוּ כּוֹלֵל אֶת יוֹסֵף, מְנַשֶּׁה

וּאֶפְרַיִם, שִׁכְבַּר הָיוּ בַּמִּצְרַיִם, וְאֵת יוֹכָבֵד שְׁנוּלְדָה בֵּין הַחֹמוֹת. וּטְעָמֵי הַמִּקְרָא מוֹכִיחִים דָּבָר זֶה, שֶׁבַּפְּסוּק הַקֶּדֶם בְּמִלָּה "הַבָּאָה" הִטְעַם נִמְצָא בְּסוּף הַמִּילָה (מִלְרַע) וּמִשְׁמַעוֹתָהּ, אֲלוֹ שְׁבָאִים - יוֹרְדִים עֶכְשָׁיו. וּבַפְּסוּק כְּאֵן בְּמִלָּה "הַבָּאָה" הִטְעַם בְּתַחִילַת הַמִּילָה (מִלְעִיל), דְּהִינּוּ אֲלוֹ שְׁכָבָר בָּאוּ וְנִמְצְאִים בְּמִצְרַיִם.

(שִׁישִׁי)

כח. וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו ..... וַיַּעֲקֹב שָׁלַח אֶת יְהוּדָה שְׁיַגִּיעַ לְפָנָיו

אֶל יוֹסֵף ..... אֶל יוֹסֵף

לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה ..... שִׁילַךְ לְגוֹשֵׁן וַיְכִיֵּן שֵׁם יְשִׁיבָה וּבֵית הוֹרָאָה

וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה גִּשְׁן ..... וְהֵם בָּאוּ לְאֶרֶץ גִּשְׁן.

לְהוֹרֹת לְפָנָיו - "לְהוֹרֹת", מִלְשׁוֹן הוֹרָאָה, תוֹרָה. כֹּל כֵּךְ הִיא חֲשׁוּב לִיעֲקֹב לְבַסֵּס אֶת הַחַיִּים הַרוֹחֲנִיִּים בַּמִּקּוֹם, עוֹד לְפָנֵי שְׁמִיָּעִים לְהַתִּישֵׁב שֵׁם. (אֲבָל מִכֹּל הַעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים יַעֲקֹב לֹא דָאָג כֹּלֵל כִּי יוֹסֵף כִּבֵּר הַבְּטִיחַ שִׁסְדָּר).

כט. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְבְּתוֹ ..... וַיּוֹסֵף קָשָׁר אֶת הַמְּרַכְבָּה שְׁלוֹ (לְסוּסִים)

וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה .... וְהוּא עָלָה לְגוֹשֵׁן לְקִרְיַת יַעֲקֹב אָבִיו

וַיֵּרָא אֵלָיו ..... וַיּוֹסֵף נִרְאָה אֶל אָבִיו

וַיַּפֵּל עַל צַוְאַרְיוֹ ..... וַיּוֹסֵף נָפַל עַל הַצַּוְאָר שֶׁל יַעֲקֹב

וַיִּבְכֶּה עַל צַוְאָרְיוֹ עוֹד ..... וְהוּא הִרְבָּה בְּכָה עַל הַצַּוְאָר שֶׁל יַעֲקֹב.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְבְּתוֹ - יוֹסֵף שִׁמַּח בַּמְצוּוֹת כִּיבּוּד אֲבִי שְׁבָאָה לוֹ, לִכֵּן הוּא בְּעֶצְמוֹ קָשָׁר אֶת הַסּוּסִים לְמְרַכְבָּה (אֲפִילוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ הִרְבָּה עֲבָדִים).

וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו - בַּמִּדְרָשׁ: כָּל גְּדוּלֵי מִצְרַיִם יָצְאוּ יַחַד עִמּוֹ בְּכָלֵי זְמַר וְשִׁמְחָה רַבָּה.

וַיִּבְדֵּן עַל צַוְאָרְיוֹ עוֹד - "עוֹד" מִלְשׁוֹן הִרְבָּה, שְׁבִכָה הִרְבָּה. וַיַּעֲקֹב לֹא נָפַל עַל צַוְאָרֵי יוֹסֵף, וְלֹא נִשְׁקָ אֹתוֹ, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה קוֹרָא קְרִיאתָ שְׁמַע (דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים לְנַצֵּל אֶת הַתְּרַגְּשׁוֹת וְרוֹמְמוֹת הַלֵּב כִּלְפֵי הַקַּב"ה).

ל. וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף ..... וַיַּעֲקֹב אָמַר לְיוֹסֵף

אֲמוֹתָהּ הַפְּעַם ..... עֶכְשָׁיו אִם אֲנִי אֲמוֹת, אִזְ אֲנִי אֲמוֹת רְגוּעַ

אחרי ראיתי את פניך..... אחרי שראיתי את פניך

כי עודך חי ■ ..... שאתה עדין חי.

אמותה הפעם - לפי הפשט הפרוש, עכשיו אני יכל למות רגוע, (לא יתכן שיעקב מבקש למות). ולפי הדרש, אמר יעקב, עד עכשיו חשבתי שאמות שתי מיתות, 1) בעולם הזה - שנסתלקה ממני השכינה. 2) בעולם הבא - שהקב"ה יתבע אותי על מיתתך, שידעתי שהאחים שונאים אותך ולא הייתי צריך לשלח אותך אליהם. עכשיו, שאני רואה שאתה חי, אני יודע שאמות רק פעם אחת - בעולם הזה.

(ומבואר שבפגישה זו, השתחוו יעקב ובלחה ליוסף, ובזה נתקיים החלום במלואו).

לא. ויאמר יוסף אל אחיו..... ויוסף אמר אל האחים שלו

ואל בית אביו..... ואל המשפחה של אביו

אעלה ואגידה לפרעה..... אני אעלה ואגיד לפרעה

ואמרה אליו..... וכך אני אמר לו

אחי ובית אבי אשר בארץ כנען... האחים שלי והמשפחה של אבי שגרו בארץ כנען

באו אלי ■ ..... באו אלי.

אעלה ואגידה לפרעה - יוסף רצה לרקום שפרעה בעצמו יתן לאחים את גושן, כי כך לא יהיה מי שיערער על הנתנה הזו. לכן הוא רוצה לספר לפרעה שאחיו רועי צאן, ומדריך אותם שכך גם הם יגידו לפרעה, ואז פרעה יהיו לו כבר שתי סיבות לתת להם את גושן...

לב. והאנשים רעי צאן..... והאנשים הם רועי צאן

כי אנשי מקנה היו..... כי יש להם הרבה בהמות

וצאנם ובקרם וכל אשר להם..... ואת הצאן והבקר שלהם וכל מה שיש להם

הביאו ■ ..... הם הביאו למצרים.

והאנשים רעי צאן - זה המשך דברי יוסף לאחים, מה שבכונתו לומר לפרעה.

לג. והיה כי יקרא לכם פרעה..... ומתי שפרעה יקרא לכם

ואמר מה מעשיכם ■ ..... והוא ישאל אתכם מה העבודה שלכם.

לד. וְאָמַרְתֶּם ..... כִּךְ תַּעֲנוּ לוֹ:

אֲנָשִׁי מִקְּנָה הָיוּ עִבְדֶיךָ ..... "אֲנִי עִבְדֶיךָ יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה בְּהֵמוֹת

מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד עַתָּה ..... מִקְּטָנוּתֵינוּ וְעַד עַכְשָׁיו

גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲבֹתֵינוּ ..... גַּם אֲנַחְנוּ וְגַם אֲבֹתֵינוּ."

בְּעִבּוֹר תִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן ..... תִּגִּידוּ כִּךְ כִּדֵּי שְׂיִתֶּן לָכֶם לָגוֹר בְּאֶרֶץ גִּשְׁן

כִּי תֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רְעֵה צֹאן ..... כִּי הַמִּצְרַיִם שׁוֹנְאִים כָּל מִי שְׂרֹעָה צֹאן.

מִנְּעוּרֵינוּ... גַּם אֲבֹתֵינוּ... - כלומר, כל כך אנו מורגלים בעבודה זו ואין לנו אפשרות לעסוק במשהו אחר.

בְּעִבּוֹר תִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן - פְּרָעָה יִרְצָה שֶׁתִּגּוּרוּ בְּגוֹשׁוֹן, כִּי הִיא אֶרֶץ מְרֻעָה וְזֶה טוֹב לְאֲדָמָה וּמִשְׁבִּיחַ אוֹתָהּ כְּשֶׁרֹעִים בָּהּ צֹאן.

כִּי תֹעֲבַת מִצְרַיִם כָּל רְעֵה צֹאן - זו סְבֵּה נֹסֶפֶת, שֶׁמִּצְרַפֶּת לְסִיבָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁפְּרָעָה יִרְחִיק אֶתְכֶם לְגוֹשׁוֹן.

פֶּרֶק מִז

א. וַיָּבֵא יוֹסֵף וַיִּגֵּד לְפָרְעָה ..... וַיֹּסֶף בָּא וַאֲמַר לְפָרְעָה

וַיֹּאמֶר ..... וַכֵּךְ הוּא אָמַר

אָבִי וְאָחִי ..... אָבִא שְׁלִי וְהָאָחִים שְׁלִי

וְצִאָנָם וּבְקִרְבָם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם ..... וְהִצֵּאתִי וְהִבְקַרְתִּי שְׁלָהֶם וְכָל מֶה שְׁיֵשׁ לָהֶם

כִּי אֲנִי מֵאֶרֶץ כְּנָעַן ..... בְּאֵי מֵאֶרֶץ כְּנָעַן

וְהִנֵּם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן ..... וְהִנֵּה הֵם נִמְצְאִים עַכְשָׁיו בְּאֶרֶץ גִּשְׁן.

וְהִנֵּם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן - הם רק היו שם באופן זמני, עד שפרעה יתן להם רשות להשתקע שם. (ובכוונה הם התיישבו שם, שכך זה יכול להשפיע על ההחלטה לתת להם את המקום, בבחינת אם הם כבר שם, אז שישארו שם...).

ב. וּמִקְּנָה אֲחִיו לָקַח תְּמֻשָּׁה אֲנָשִׁים ..... וּקְצַת מֵאָחִיו הוּא לָקַח תְּמֻשָּׁה אֲנָשִׁים

וַיִּצְנַם לְפָנָיו פְּרָעָה ..... וְהוּא הָעֵמִיד אוֹתָם לְפָנָיו פְּרָעָה.

ומקצה אחיו - שאלה: למה הוסיפה התורה את המלה "ומקצה", הנה מספיק לכתב "ומאחיו לקח חמשה אנשים"? תשובה: לפי הדרש, המלה "מקצה" מרמזת שלקח את אלה שנגראים חלשים (אבל באמת היו גבורים). והסבה שלקח דוקא אותם, כי ידע שאם פרעה יראה אותם גיבורים, ירצה לקחת אותם לאנשי מלחמה שלו (כי שמע את גבורתם שהראו בשעה שהתווכחו עם יוסף, והוא בעצמו התגלגל מהכסא כשיהודה שאג...).

ג. ויאמר פרעה אל אחיו..... ופרעה שאל את האחים של יוסף
מה מעשיכם..... מה העבודה שלכם
ויאמרו אל פרעה..... והם ענו לפרעה
רעה צאן עבדיך..... אנו עבדיך רועי צאן
גם אנהנו גם אבותינו. ■..... גם אנהנו וגם אבותינו.

ד. ויאמרו אל פרעה..... והם אמרו לפרעה
לגור בארץ באנו..... באנו לגור כאן בארץ מצרים
כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך.. כי לא היה מרעה לצאן של עבדיך
כי כבוד הרעב בארץ כנען..... כי הרעב חזק בארץ כנען
ועתה ישבו נא עבדיך..... ועבדיו אנו עבדיך מבקשים לגור
בארץ גושן. ■..... בארץ גושן.

ועתה ישבו נא... - האחים הקדימו ואמרו היכן ברצונם לגור, כדי למנוע מצב שפרעה יציע מקום אחר ואז יהיה להם אי נעימות לבקש ממנו מקום אחר.

ה. ויאמר פרעה אל יוסף..... ופרעה אמר ליוסף
לאמר..... וכך הוא אמר לו
אביך ואחיה באו אליך. ■..... הרי אבא שלך והאחים שלך הם האורחים שלך.

ו. ארץ מצרים לפניך הוא..... ארץ מצרים הרי היא לרשותך
במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך.. במקום הכי טוב בארץ תושב את אביך ואת אחיך
ישבו בארץ גושן..... אני מסכים שהם יגורו בארץ גושן
ואם ידעת ויש פם אנשי חיל..... ואם אתה יודע שיש ביניהם שחרוצים במלאכתם

וְשִׁמְתֶם שָׂרֵי מִקְנֵה ..... תִּמְנֶנָּה אוֹתָם לשרי מקנה
עַל אֲשֶׁר לִי ■ ..... עַל כָּל הַמִּקְנֵה שְׁלִי.

אנשי חיל - בדרך כלל הפירוש "גבורים", אך כאן הוא הרי הראה לו החלשים ומה פתאום יחשוב שיש גיבורים.

ואם ידעת... - לפרעה היה אכזבה מהם, כי חשב שיהיו שרי צבא, לכן הוא מבקש לפחות אולי מישהו מהם יכול להיות שר מקנה.

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת יַעֲקֹב אָבִיו ..... וַיֹּסֵף הֵבִיא אֶת יַעֲקֹב אָבִיו
וַיַּעֲמְדֵהוּ לְפָנָי פְּרַעֲה ..... וְהוּא הֶעֱמִיד אוֹתוֹ לְפָנָי פְּרַעֲה
וַיִּבְרָךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרַעֲה ■ ..... וַיַּעֲקֹב שָׂאל אֶת פְּרַעֲה לְשָׁלוֹם.

וַיַּעֲמְדֵהוּ לְפָנָי פְּרַעֲה - כתוב במדרש שפתח האולם שישב בו פרעה היה נמוך כדי שכל מי שנכנס יצטרך להשתחוות לפרעה ולפסל שלו, אך ליעקב נעשה נס ופתח התרומם, כך שיעקב לא היה צריך להשתחוות.

וַיִּבְרָךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרַעֲה - כאן הפירוש נתינת שלום (ולא ברכה ממש כמו בפסוק י').

ח. וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יַעֲקֹב ..... וּפְרַעֲה שָׂאל אֶת יַעֲקֹב
כַּמָּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ ■ ..... כַּמָּה שָׁנִים אָתָּה חַי.

ט. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲה ..... וַיַּעֲקֹב אָמַר לְפְרַעֲה

יָמֵי שְׁנֵי מִגּוֹרֵי ..... הַיָּמִים שָׂאֲנִי חַי

שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה ..... מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה

מֵעַט ..... מֵעַט שָׁנִים טוֹבוֹת הָיוּ לִי

וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיִּי ..... וְהִרְבָּה שָׁנִים רַעוֹת הָיוּ לִי בְּחַיִּי

וְלֹא הִשְׁיִגּוּ ..... וּמִסְפַּר הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת שֶׁהָיוּ לִי לֹא הִשְׁיִגּוּ

אֶת יָמֵי שְׁנֵי חַיִּי אֲבֹתִי ..... אֶת מִסְפַּר הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת שֶׁהָיוּ לְאֲבוֹתִי

בִּיָּמֵי מִגּוֹרֵיהֶם ■ ..... בְּשָׁנִים שֶׁהֵם חַיִּי.

יָמֵי שְׁנֵי מִגּוֹרֵי - שאלה: מדוע אמר "שני מגורי" ולא "שני חיי"? תשובה: "מגורי" מלשון גר.

שָׂאֲמַר יַעֲקֹב: כָּל יָמֵי הַיִּיתִי כְּגַר בְּאֶרֶץ וְלֹא מְצֹאֲתִי לְעַצְמִי מְנוּחָה.

וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי - במדרש: בשעה שאמר יעקב כך, אמר הקב"ה: אני הצלתי אותך מלבן ומעשו ואתה מתלונן? חייך שיחסרו לך משנותיך. ונענש יעקב שִׁירְדוּ לוֹ 33 שָׁנִים מִחַיָּו (כַּמְנִינֵי הַמַּלְאִים שָׁיֵשׁ בְּשְׁנֵי הַפְּסוּקִים ח' - ט' שְׁכַתּוֹב בָּהֶם הַדּוֹ שֵׁיחַ בֵּינוֹ לַפְּרָעָה). אביו יצחק חי 180 שנה והוא חי 147 שנה.

י. וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרָעָה.....וַיַּעֲקֹב בָּרַךְ אֶת פְּרָעָה
וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי פְּרָעָה ■ .....וְהוּא יֵצֵא מִלִּפְנֵי פְּרָעָה.

וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרָעָה - ברכה ממש. שכך הנימוס כשנפרדים משר חשוב, מברכים אותו. ומה ברכו? שֶׁהַנִּלוּס יַעֲלֶה לְקִרְאָתוֹ וַיִּשְׁקָה אֶת מְצָרִים. ואכן מאז בכל פעם שפרעה היה בא אל הנלוס, הנלוס היה עולה לקראתו ומשקה את מצרים.
ומאז, פָּסַק הָרָעַב בְּמִצְרַיִם, שְׁנַתִּים לְאַחַר שֶׁהַחֵל (אָבֵל בְּשָׂרָא אֲרָצוֹת הַמְּשִׁיד). הָרָעַב חֲזַר לְמִצְרַיִם לְחֻמֶּשׁ שָׁנִים נוֹסְפוֹת, לְאַחַר פְּטִירַת יַעֲקֹב.

(שביעי)

יא. וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו .... וַיּוֹסֶף הוֹשִׁיב אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו
וַיִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.....וְהוּא נָתַן לָהֶם אֲדָמָה פְּרֻטִית בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּמִיטַב הָאָרֶץ..... בְּמִקּוֹם הַכִּי טוֹב בְּאֶרֶץ
בְּאֶרֶץ רְעֻמָּס..... בְּאֶרֶץ רְעֻמָּס
בְּאֲשֶׁר צִוָּה פְּרָעָה ■ .....כְּמוֹ שֶׁפְּרָעָה צִוָּה.
רְעֻמָּס - גוֹשֶׁן הִיא 'עִיר' בְּתוֹךְ מִצְרַיִם, וְרְעֻמָּס הִיא כְּמוֹ 'שְׁכוּנָה' בְּתוֹךְ גוֹשֶׁן.

יב. וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף.....וַיּוֹסֶף פְּרָנָם
אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו..... אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו
וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו.....וְאֶת כָּל הַמְּשֻׁפָּחָה שֶׁל אָבִיו
לָחֶם לְפִי הַטָּף ■ .....לָחֶם כְּפִי מוֹסַפֵּר הַיְלָדִים.

יג. וְלָחֶם אֵין בְּכָל הָאָרֶץ.....וְלֹא הָיָה לָחֶם בְּכָל הָאָרֶץ
כִּי כָבֵד הָרָעַב מְאֹד.....כִּי הָיָה רָעַב כָּבֵד מְאֹד
וַתֵּלֶה אֶרֶץ מִצְרַיִם.....וְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִתְעִיפָה

וְאָרֶץ כְּנָעַן ..... וגם אֶרֶץ כְּנָעַן

מִפְּנֵי הָרָעָב ■ ..... בְּגִלְלַת הָרָעָב.

וְלֶחֶם אֵין בְּכָל הָאָרֶץ - הפסוק חוזר לספר על מה שהיה מתחלת שנות הרעב, לפני שיעקב בא למצרים, כיצד מכר יוסף את התבואה.

וַתֵּלֶה - ביאור המילה: "התעייפה". והכוונה שהתושבים של הארץ התעייפו.

יד. **וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף** ..... וַיּוֹסֶף אֶסֶף אֶת כָּל הַכֶּסֶף

הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן .. שֶׁנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן

בְּשָׂכָר אֲשֶׁר הֵם שׂוֹכְרִים ..... בְּעַד הָאֹכֵל שֶׁהֵם קוֹנִים

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרַעֲה ■ .... וַיּוֹסֶף הֵבִיא אֶת הַכֶּסֶף לְבֵית שָׁל פְּרַעֲה.

בֵּיתָה פְּרַעֲה - שחוץ ממה שהיה מושל, היה גם אדון על ביתו של פרעה.

טו. **וַיִּתֵּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן** .. וְכָל הַכֶּסֶף נִגְמַר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן

וַיָּבֵאוּ כָּל מִצְרַיִם אֶל יוֹסֵף ..... וְכָל הַמִּצְרַיִם בָּאוּ אֶל יוֹסֵף

לֵאמֹר ..... וְכֹה הֵם אָמְרוּ לוֹ

הֲבֵה לָנוּ לֶחֶם ..... תֵּתֵן לָנוּ לֶחֶם

וְלֶמָּה נָמוֹת נִגְדֶּה ..... וְלָמָּה נָמוֹת לְפָנֶיךָ

כִּי אֲפִם כָּסֶף ■ ..... שֶׁהָרִי נִגְמַר לָנוּ הַכֶּסֶף.

וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן – גם מארץ כנען נגמר כל הכסף.

הֲבֵה לָנוּ לֶחֶם – "הבה" פרושו "תתן", כשנגמר להם הכסף, חשבו שיוסף יתן להם אוכל בחנם על ידי תחנונים...

טז. **וַיֹּאמֶר יוֹסֵף** ..... וַיּוֹסֶף אֵמֵר לָהֶם

הֲבֵי מִקְנֵיכֶם ..... תֵּתֵנוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת שְׁלָכֶם

וְאֶתְנֶה לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם ..... וְאֲנִי אֶתֵּן לָכֶם אוֹכֵל בְּעַד הַבְּהֵמוֹת שְׁלָכֶם

אִם אֲפִם כָּסֶף ■ ..... אִם נִגְמַר לָכֶם הַכֶּסֶף.

יז. ויביאו את מקניהם אל יוסף ..... והם הביאו את הבהמות שלהם ליוסף
 ויתן להם יוסף לחם ..... ויוסף נתן להם לחם
 בפוסים ..... בעד הפוסים
 ובמקנה הצאן ..... ובעד בהמות הצאן
 ובמקנה הפקר ובחמרים ..... ובעד בהמות הבקר והחמורים
 וינהלם בלחם ..... והוא פרנס אותם בלחם
 בכל מקניהם ..... בעד כל הבהמות שלהם
 בשנה ההוא ..... בשנה ההיא.

בשנה ההוא – כבר בשנה הראשונה משנות הרעב, נגמר ממצרים כל הכסף וכל הבהמות!!

יח. ויתם השנה ההוא ..... ונגמרה השנה הראשונה של הרעב
 ויבאו אליו בשנה השנית ..... והמצרים באו אליו בשנה השנית
 ויאמרו לו ..... והם אמרו ליוסף
 לא נכחד מאדני ..... לא נסתיר את האמת מאדוני
 כי אם תם הפסף ..... שנגמר לנו הפסף
 ובמקנה הבהמה ..... וגם כל הבהמות
 אל אדני ..... את תכל נתנו לאדוני
 לא נשאר לפני אדני ..... לא נשאר לנו מה להביא לאדוני
 בלתי אם ..... אלא רק
 גוינתנו ואדמתנו ..... הגוף שלנו והאדמות שלנו.

יט. למח נמות לעיניך ..... למח נמות לעיניך
 גם אנחנו גם אדמתנו ..... גם אנחנו וגם האדמות שלנו
 קנה אתנו ואת אדמתנו ..... תקנה אותנו ואת האדמות שלנו
 בלחם ..... בעד תלחם
 ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה .. ונהיה אנחנו והאדמה שלנו עבדים לפרעה
 ותן זרע ..... ותתן לנו זרעים לזרוע

וְנִחֵיהּ וְלֹא נָמוּת ..... וְנִחֵיהּ וְלֹא נָמוּת

וְהֶאֱדַמָּה לֹא תִשָּׂם ■ ..... וְהֶאֱדַמָּה לֹא תִהְיֶה שְׂמֹמָה.

קָנָה אֶתְנוּ - כָּבֵר הִבִּינוּ שְׂיוֹסָף לֹא מִתְכַּוֵּן לְתֵת בְּחֻנָּם, וְלָכֵן מַצִּיעִים לְמִכַּר עַצְמָם לְעִבָדִים וְכֹן אֶת אֲדָמָתָם.

וְתוֹ זָרַע - שְׂאלָה: מָה הֵם צְרִיכִים זָרְעִים, הֲרֵי יֵשׁ רַעַב וְהֶאֱדַמָּה לֹא מִצְמִיחָה כְּלוּם? תְּשׁוּבָה: מָה שֶׁבִקְשׁוּ זָרְעִים זֶה הִיָּה בְּסוּף הַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה, כְּגֹן שֶׁרָאוּ שֶׁהַנִּילוּס עוֹלָה (מִבְּרַכַּת יַעֲקֹב לַפְרָעָה) לָכֵן הִתְחִילוּ לְזָרְעַת, וְכֵן נִגְמַר הַרְעָב.

וְהֶאֱדַמָּה לֹא תִשָּׂם - זֶה לֹא כִדָּאִי שֶׁהֶאֱדַמּוּ יַעֲמְדוּ שִׁמְמָה כִּי כַךְ הֵן נִהְרָסוּת.

ב. וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת כָּל אֲדָמַת מִצְרַיִם..... וַיּוֹסֵף קָנָה אֶת כָּל הָאֲדָמּוֹת שֶׁל מִצְרַיִם

לְפָרְעָה..... שִׁיחִיו שִׁיבוֹת לְפָרְעָה

כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שְׂדֵהוּ..... כִּי כָל אֶחָד מֵהַמִּצְרַיִם מָכַר אֶת הַשְּׂדֵה שְׁלוֹ

כִּי חֹזֵק עָלֵהֶם הָרַעַב..... כִּי הָרַעַב הִתְחַזַּק עֲלֵיהֶם

וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה ■ ..... וְהָאָרֶץ נִהְיָתָה שִׁיבוֹת פְּרִטִית שְׁל פָּרְעָה.

אֶת כָּל אֲדָמַת מִצְרַיִם - אִמְנַם הֵם הִסְכִּימוּ לְמַכּוֹר גַּם אֶת גּוֹפֵם לְעִבָדִים, אֲבָל יוֹסֵף הִקְלַעַל עֲלֵיהֶם וְקָנָה רַק אֶת אֲדָמָתָם וְלֹא אֶת גּוֹפֵם לְעִבָדִים.

וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה - פִּירוּשׁ, לֹא רַק שֶׁהָיָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, אֲלֵא הַחִידוּשׁ שֶׁנִּהְיָה רְכוּשׁ פְּרִטִי שְׁלוֹ.

כא. וְאֶת הָעָם וְאֶת כָּל הָעָם הַמִּצְרַיִם..... וְאֶת כָּל הָעָם הַמִּצְרַיִם

הָעֵבִיר אֹתוֹ לְעֵרִים..... יוֹסֵף הָעֵבִיר אוֹתָם מֵעִיר לְעִיר

מִקְצָה גְבוּל מִצְרַיִם..... מִקְצָה אֶחָד שְׁל גְבוּל מִצְרַיִם

וְעַד קִצְהוּ ■ ..... עַד הַקְצָה הַשְּׁנִי.

וְאֶת הָעָם הָעֵבִיר - הַמְטָרָה הַרְשָׁמִית שֶׁל יוֹסֵף הִיתָה, שֶׁכָּלֵם יִרְגִּישׁוּ זָרִים בְּמִקּוֹם מְגוּרֵיהֶם, שִׁיחִיהָ בְּרוּר לֵהֵם שֶׁהֶאֱדַמּוּ שִׁיבוֹת לַפְרָעָה, לָכֵן הָעֵבִיר אוֹתָם. אֲבָל הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת לָנוּ אֶת פְּעוּלָתוֹ הַזֹּאת, כְּדִי לְשַׁבַּח אֶת יוֹסֵף, שֶׁמְטָרָתוֹ הָאִמִּיתִית בְּזָה הִיָּתָה, כִּיוֹן שִׁדַּע בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ שֶׁמִּשְׁפַּחְתּוֹ עֵתִידִין לְרַדֵּת לְמִצְרַיִם, וְחֹשֶׁשׁ שֶׁהַמִּצְרַיִם יִבְזוּ אֶת אַחִיו וַיִּכְנּוּ אוֹתָם "גּוֹלִים", לָכֵן הָעֵבִיר אֶת כָּל הַמִּצְרַיִם מִמִּקּוֹם לְמִקּוֹם, וְעָשָׂה אֶת כּוֹלָם "גּוֹלִים"...

מקצה גבול מצרים ועד קצהו - אין הפונה שהעביר אלו שבקצה אחד, עד הקצה השני. אלא שאת כל ערי מצרים, מקצה עד קצה, את כלם העביר.

כב. רק אדמת הפהנים לא קנה..... רק את האדמה של הפמרים יוסף לא קנה
 כי חק לפהנים..... כי יש כמות קבועה שהפמרים קיבלו כל יום
 מאת פרעה..... בחינם מפרעה
 ואכלו את חקם..... והם היו אוכלים את מה שקיבלו קבוע
 אשר נתן להם פרעה..... שפרעה נתן להם
 על כן לא מכרו את אדמתם ■ ..... לכן הם לא מכרו את האדמות שלהם.
 רק אדמת הפהנים לא קנה - אבל את הכסף והבהמות יתכן שהוא כן לקח מהם, אולי עוד לא
 יצא החוק מפרעה.
 הפהנים - לשון 'פהן' זה פנוי למי שהוא משרת לאלהים, ומשמש בין לקודש ובין לחול
 (לעבודה זרה) ויש מקומות שזה מלשון גדולה, כמו "כהן און".

כג. ויאמר יוסף אל העם..... ויוסף אמר אל העם
 הן קניתי אתכם היום..... הרי קניתי אתכם היום
 ואת אדמתכם לפרעה..... וגם את האדמות שלכם לפרעה
 היא לכם זרע..... הנה לכם זרעים
 וזרעתם את האדמה ■ ..... ותזרעו את האדמה.
 הן קניתי אתכם היום - הפונה שהם משעבדים. (אין הכוונה שקנה אותם לעבדים אלא שהם
 השתעבדו בכך שהתחייבו לעבד את האדמות שמכרו למלך, כעין אריסים).

כד. והיה פתבואת..... ומתי שהתבואה תצמח
 ונתתם חמישית לפרעה..... תתנו חמישית לפרעה
 וארבע הירת יהיה לכם..... וארבעה חלקים יהיו שלכם
 לזרע השדה..... לזרע את השדות
 ולאכלכם..... ולאכל בשבילכם

וְלֹאֲשֶׁר בְּבַתֵּיכֶם..... וְלַעֲבָדִים וְלַשְּׁפָחוֹת שֶׁבְּבַתֵּיכֶם
וְלֹאֲכָל לְטַפְכֶם ■ ..... וְלֹאֲכָל בְּשִׁבִיל הַיְלָדִים שְׁלָכֶם.

(מפטיר)

כה. וַיֹּאמְרוּ הַחִיתָנוּ..... וְהַמְצָרִים אָמְרוּ הַחִייתָ אוֹתָנוּ
נִמְצָא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי..... אָנּוּ מְקוּיִם שֶׁנִּמְשִׁיךְ לַמְצוּא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי
וְהֵינּוּ עֲבָדִים לְפָרְעָה ■ ..... וְנַעֲבֹד אֶת פָּרְעָה בְּזֶה שְׁנֵשְׁלֵם לוֹ הַמֶּשֶׁ.

נִמְצָא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי - כלומר הם קיוו למצוא חן בעיניו שימשיך להם את ההסדר הזה, כי הרי אם היה רוצה היה לכל להחליט לקחת מהם יותר מחמישית.

כו. וַיֵּשֶׁם אֶתְּהָ יוֹסֵף לְחֵק עַד הַיּוֹם הַזֶּה... וַיּוֹסֵף עֲשֶׂה אֶת זֶה לְחֵק עַד הַיּוֹם הַזֶּה
עַל אֲדַמַּת מִצְרַיִם..... בְּאֲדָמָה שֶׁל מִצְרַיִם
לְפָרְעָה לְחַמֵּשׁ..... שֶׁצָּרִיכִים לַתַּת הַמִּישִׁית לְפָרְעָה
רַק אֲדַמַּת הַכְּהֻנִּים לְבָדֵם לֹא הִיְתָה לְפָרְעָה ■ רַק הָאֲדָמָה שֶׁל הַכֹּהֲנִים לֹא הִיְתָה לְפָרְעָה.
עַד הַיּוֹם הַזֶּה - עד מתן תורה (לפחות).

כז. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן..... וַיִּשְׂרָאֵל גַּר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעִיר גֹּשֶׁן
וַיֵּאֱחָזוּ בָּהּ..... וְהֵם קָנוּ שָׂם בְּתִים וּשְׂדוֹת
וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד ■ ..... וְהֵם נִתְרַבּוּ מְאֹד.

וַיֵּאֱחָזוּ בָּהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ - למרות שהם קבלו אחוזה, הם היו צריכים לקנות עוד בתים ושדות כיון שהם התרבו מאד.

בסך הכל קב"ו (126) פסוקים

חזק

